

An Exploration on Universities Roles for Sustainable Development in System Transformation Context

การสำรวจบทบาทของมหาวิทยาลัยในสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านแนวทางการเปลี่ยนผ่านระบบ

Witthaya Inpongpan

วิทยา อินทร์พงษ์พันธุ์

Bachelor of Arts Thailand National Sports University Bangkok Campus

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

*Corresponding Author, e-mail: iamooa@live.com

Abstract

This mixed-method research aimed to: 1) study the perspectives towards the development of higher education systems context 2) study the perspectives of students on the readiness for long distance learning system. The qualitative data were collected by in-depth with eight senior administrators of Thai Higher Education institutes. For the quantitative method, 456 informants were selected for providing information online questionnaire during a COVID-19 situation. The statistic used for data analysis were frequency, percentage, means and standard deviation. The hypothesis was tested by t-test and f-test. (One-Way ANOVA). Research results were as follow: 1) the higher education administrators showed the direction of preparation and readiness for future changes in the education system 2) There were no differences of students' readings to study by long distance learning system. Most of them used computers and mobile phones for long distance learning through the Google classroom application. There is no limitation in device, network internet system, and online learning. It was found that there were statistically significant difference at the level of 0.05.

Keywords: University's Roles, Higher Education System Development, Sustainable Development, A Transformation System Approach

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทในมุมมองของผู้บริหารต่อการพัฒนาระบบ การศึกษาระดับอุดมศึกษา 2) เพื่อศึกษาบริบทในมุมมองของนักศึกษาด้านความพร้อมของนักศึกษาในระบบการเรียน ทางไกล รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เก็บข้อมูลการวิจัย เชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 456 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยสถิติ t-test และ f-test วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารระดับอุดมศึกษาเป็นไปในทิศทางพร้อมเปลี่ยนแปลงในลักษณะสอดคล้องกับ แนวโน้มหลักความเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในอนาคต 2) นักศึกษามีความพร้อมในการศึกษาต่อระบบการเรียน ทางไกลส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการเรียนทางไกลผ่านระบบ Google classroom ส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ ด้านเครือข่าย ด้านระบบอินเทอร์เน็ต และด้านการเรียนการสอนออนไลน์ โดยพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : บทบาทของมหาวิทยาลัย แนวทางระบบการเปลี่ยนผ่าน พัฒนาการอุดมศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ (Introduction)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาในระดับสูงสุดของระบบการศึกษาของประเทศ ทำให้มหาวิทยาลัย ระดับอุดมศึกษาถูกตั้งความคาดหวังนานัปการ ไม่ว่าจะเป็นความคาดหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา และหน่วยงานศึกษาระดับลดลงมา ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงต้องแสดงบทบาททั้งในส่วนหน้าที่หลักคือการเป็นสถาบันผลิต และพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชาติ เพื่อสนองต่อความต้องการของประเทศกับการกิจจริง เช่น การเป็นหน่วยงาน ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ และการวิจัยแก่หน่วยงานพัฒนาบุคลากรที่ลดหลั่นคือโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงใช้ศักยภาพอุดมศึกษาขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังถูกสังคมคาดหวังให้มีบทบาทที่หลากหลาย ส่งผลให้มหาวิทยาลัยมีพันธกิจที่หลากหลาย ด้าน ไม่เพียงแต่การให้การศึกษาและผลิตบัณฑิตเท่านั้น ยังรวมไปถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การทำวิจัยเพื่อสร้าง องค์ความรู้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ หรือรวมถึงการให้บริการวิชาการกับภาคส่วนต่าง ๆ แม้กระบวนการเรียนรู้ก็ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโดยให้ความสำคัญกับคน (People) และความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมบนโลก (Planet) กิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องผนวกเรื่องของ การพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ในหลักสูตรพร้อมกับแนวทางการเรียนรู้แบบเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) (Ramasoota, 2018) งานวิจัยนี้มุ่งการศึกษาเชิงสำรวจตอบบทบาทของมหาวิทยาลัยในช่วงเปลี่ยนผ่านระบบเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนในลักษณะการพิจารณาผลปลายทางเพื่อกำหนดการเริ่มต้นศึกษาวิจัยที่มีคุณภาพ ดังที่ Leonardo da vinci ได้กล่าวไว้ว่า “Think of the end before the beginning” ซึ่งสิ่งนี้อาจทำให้ได้สำรวจและทบทวนตัวเองว่าจะ ต้องเริ่มดำเนินการในสิ่งใดก่อนหลัง สิ่งใดที่ต้องทำหรือสิ่งใดที่ควรยกเลิก ต้องคิดหาเหตุผลกับสิ่งที่ดำเนินการอยู่ว่าทำสิ่ง

นั้นเพื่ออะไร อะไรบ้างที่ต้องการปรับเปลี่ยน อะไรที่มีอยู่แล้ว และอะไรที่ควรมีเพิ่มเติม รวมถึงมองถึงผลลัพธ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบและกลไกต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะถูกนำมารวบรวมเพื่อสร้างเป็นแผนการดำเนินงาน หรือ Master Plan ขององค์กรขึ้น เพื่อกำหนดเป็นทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้ทฤษฎีของ Rich Picture (Checkland, 2000) ความท้าทายพิเศษจากมหาวิทยาลัยมีปัญหาด้านการเงิน ซึ่งสถานการณ์การเงินในปัจจุบันมีผลกระทบต่อระบบการศึกษา ภายใต้การควบคุมยากที่จะกลับมาเป็นปกติอย่างเดิม และเป็นที่มาของมหาวิทยาลัยจะต้องเอาชนะอุปสรรคทางการเงิน เพื่อมุ่งเน้นวิสัยทัศน์และภารกิจ (Brasca, Chen, Hojnacki, & Krishnan, 2019) จากแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ที่ผ่านมาพบว่า แผนอุดมศึกษาระยะยาวก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และมองอนาคตร่วมกัน และมองเห็นทิศทางร่วมกัน แต่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดทำแผนพัฒนาของตนอย่างอิสระและมีเสรีภาพทางวิชาการ ในการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) จากแนวคิดดังกล่าวแผนอุดมศึกษาระยะยาวต้องให้คำนิยาม “อุดมศึกษา” ใหม่ให้ชัดเจน โดยอุดมศึกษาต้องเป็นสมองของประเทศ ในการคิดวิเคราะห์เชิงรุก มีทฤษฎีมีตรรกะสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม แสวงหาทางเลือกใหม่และสร้างรากฐานการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนชุมชนและสังคมในการพัฒนาประเทศ แผนต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบอุดมศึกษาทั้งการปรับโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ (Office of Higher Education Commission, 2018)

ในภาวะการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบบทบาทหน้าที่สถานศึกษาทุกระดับ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ คือเครื่องมือและช่องทางการจัดการศึกษาออนไลน์ในระบบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนการสอน 3 แนวทาง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงักไป ประกอบด้วย การเรียนรู้ที่โรงเรียน (School-Based Learning) การเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) และการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (Technology-Based Learning) (Niamsorn, 2020) ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับบทบาทในการพัฒนาผู้เรียน รองรับความเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังและเตรียมพร้อมสำหรับภาวการณ์ในอนาคตที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาบทบาทการพัฒนาในช่วงเปลี่ยนผ่านของระบอย่างยั่งยืน ด้วยการสำรวจบทบาทของมหาวิทยาลัยในสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านแนวทางการเปลี่ยนผ่านระบบ กรณีสถิตศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของระบบการศึกษา ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรทางการศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ภาครัฐบาลและภาคเอกชน ด้านการปรับเปลี่ยนทิศทางการบริหารขององค์กรทางการศึกษา เพื่อก้าวทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทในมุมมองของผู้บริหารต่อการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาบริบทในมุมมองของนักศึกษาด้านความพร้อมของนักศึกษาในระบบการเรียนทางไกล

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การสำรวจบทบาทของมหาวิทยาลัยในสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านแนวทางการเปลี่ยนผ่านระบบ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ มาจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี จึงได้ออกมาเป็นตัวแปรที่ได้จากการศึกษา ประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเอกสารจาก Education for Sustainable Development (ESD) มาเป็นแนวทางเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ได้ดังนี้

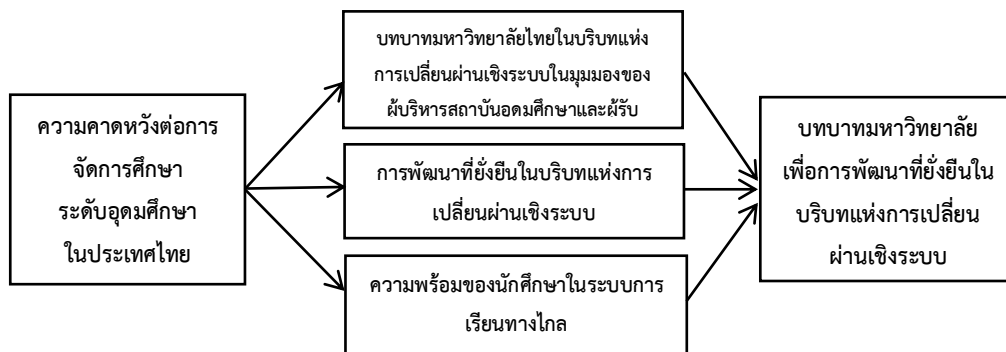

Figure 1 Conceptual framework

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

ขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทมหาวิทยาลัย การพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนผ่านระบบเพื่อพัฒนารอบแนวคิด กรอบข้อคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและผู้รับการศึกษาประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Population and sample size)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลบทบาทมหาวิทยาลัยในมุมมองผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านนันทนาการ ด้านการกีฬา ด้านการตลาด และผู้ประกอบการตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ จาก 8 หน่วยงาน จำนวน 8 คน เป็นคำถามปลายเปิดในการเก็บข้อมูล วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเครื่องมือวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Ministry of Education, 2020) (Paphitis & Kelland, 2016; Block & Khvatova, 2017; Brasca, Chen, Hojnacki, & Krishnan, 2019)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลความพร้อมในการเรียนการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ในมุมมองผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 456 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากสูตรของทาโร่ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ± 5 หรือ 0.05

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในงานวิจัยนี้มี 2 ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามชนิดมาตรวัด 5 ระดับ โดยมีการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้เป็นนำตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาจัดเป็นข้อคำถามแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎี ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการทำ IOC (Items Objective Congruence) ซึ่งผลการวิเคราะห์จากข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งมีการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามแบบของ Cronbach's Alpha ทั้งนี้มีผลการทดสอบได้ค่า Alpha = 0.894 แปลผลว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Pasunon, 2015)

ผลการวิจัย

● ผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน จำแนกเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยภาครัฐ 6 คน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยนอกระบบ 2 คน โดยเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 6 คน (ร้อยละ 75) เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 2 คน (ร้อยละ 25) ประสบการณ์ในการทำงานหรือบริหารงาน ตั้งแต่ 3-21 ปี

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในหัวข้อ มุมมองด้านการศึกษาไทยในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีข้อคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในอดีต ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน และความคาดหวังอย่างไรต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในอนาคต จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) ได้ดังนี้

ข้อคำถาม 1 อติระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร

อยู่ในกรอบ ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะทาง
ลักษณะเชื่อตามอาจารย์ รูปแบบการศึกษายังเป็นระบบหากเทียบเท่าปัจจุบัน
เน้นวิชาการมาก พยายามเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีด้านเรียนการสอน
ไม่ค่อยยืดหยุ่น หลักสูตรยังมีความไม่ทันสมัย
มีความเป็นเอกภาพทางวิชาการแต่ละศาสตร์ที่ชัดเจน คำนว้าจากเอกสารตำรา
ไม่มีเครื่องมืออย่าง YouTube, Google และ Internet ผู้เรียนพยายามศึกษาด้วยตนเอง
สอนให้เด็กจำมากกว่าสอนให้คิดเป็น ยังไม่เข้าใจการพัฒนาด้วยการ UP-SKILL RE-SKILL
ไม่ตอบสนองความต้องการของแรงงาน

ข้อคำถามที่ 2 ท่านคิดว่าสถานการณ์การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร

จำนวนเด็กลดลงจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 มีสื่อการสอนที่ทันสมัย
อยู่ในสถานการณ์วิกฤต มีปัจจัยที่ส่งผลลบต่อสถาบันอุดมศึกษา
ตอบโจทย์ตลาดแรงงานมากขึ้น หลักสูตรมีพัฒนาการที่ดีขึ้น
ข้อจำกัดทางการศึกษาลดน้อยลง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่าน NON-DEGREES
มีวิสัยทัศน์และแนวทางการบริหารชัดเจน โลกโซเชียลและอินเทอร์เน็ตเข้ามาจากการสื่อสารขึ้น
มหาวิทยาลัยพยายามปรับบทบาทเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ
สามารถค้นคว้างานได้ง่ายเนื่องจากผลของเทคโนโลยี พลัดกันระบบการศึกษาย่างจริงจัง
การจัดการศึกษาเปลี่ยนไป เด็กมีความเป็นตัวตนและมีความคาดหวังที่สูงขึ้น
นโยบายการศึกษาที่แตกต่างกันเนื่องจากต้องออกนอกกรอบ
แสวงหาการพัฒนาและงบประมาณทุกรูปแบบเพื่อองค์กร คนสนใจเรียนต่อน้อยลง
ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดมากขึ้น ผู้เรียนมุ่งเข้าหาสื่อและเชื่อถือที่เข้าถึงได้รวดเร็ว
การเชื่อมต่อระหว่างคนและประเทศใกล้กันมากขึ้น ผู้จัดทำหลักสูตรต้องวางระบบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
ผู้เรียนมีความอดทนต่อการใช้เวลาทำอะไรนาน ๆ น้อยลง

ข้อคำถามที่ 3 ท่านคาดหวังอย่างไรต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในอนาคต

สามารถคิดนอกกรอบได้ เรียนรู้โปรแกรมการช่วยสอนออนไลน์ และโปรแกรมผลิตสื่อ
มหาวิทยาลัยที่อ่อนคุณภาพอาจต้องปิดตัว ระบบการศึกษายืดหยุ่น เข้ากับคนทุกวัย
ใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น ไม่มีข้อจำกัดวนเรื่องกฎระเบียบ
เกิดแอปพลิเคชันใหม่ ZOOM TEAM365 GOOGLE CLASS ROOM อื่น ๆ
การศึกษาในอนาคตจะมีความหลายหลายด้านเชื้อชาติ การลดต้นทุนของมหาวิทยาลัย
อยากให้คำนึงถึงความเป็นจริงมากกว่าความสวยงามของเอกสารการประเมินฯ
การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้นักศึกษาคิดเป็นอย่างสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยต้องเข้มแข็งด้านวิชาการ ผู้สอนต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวในยุคใหม่
ผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพใหม่ที่ตอบโจทย์ การเปิดหลักสูตรต้องตอบสนองตลาดแรงงานในอนาคต
คาดหวังให้ผู้สอนเข้าถึงการ หน่วยงานที่ดูแลระบบการจัดการศึกษาควรบริหารจากสถานการณ์จริง
จัดทำหลักสูตรและนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลง

● ผลของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 456 คน เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ในช่วงวิกฤตไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในหัวข้อเรื่อง ความพร้อมของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่วนใหญ่มีลักษณะสังกัดมหาวิทยาลัยรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.2 มีอายุระหว่าง 19-20 ปี ร้อยละ 48.7 ศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 29.6 รองลงมาเป็นชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 24.8 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 23.5 ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 15.7 และชั้นปีที่ 5 ร้อยละ 6.4 แบ่งตามคณะวิชา คณะศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 62.9 รองลงมาคณะศิลปศาสตร์ ร้อยละ 20.2 และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ร้อยละ 16.9

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านอุปกรณ์นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 1.12) อุปกรณ์ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 (SD = 1.02) การบริหารจัดการชั้นเรียนออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง Google classroom โดยมีค่าเฉลี่ย 3.73 (SD = 1.26) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้ส่วนใหญ่ True คิดเป็นร้อยละ 41.9 ค่าบริการที่นักศึกษาส่วนใหญ่มากกว่า 451 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 43 โดยที่นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบค่าบริการ คิดเป็นร้อยละ 59.9 นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดของอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 62.1 นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 68.2 นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดด้านการเรียนออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 71.5

Table 1 Results of test differences in readiness of students in the distance learning system between genders.

ผลการทดสอบความแตกต่างความพร้อมของนักศึกษาในระบบการเรียนทางไกลระหว่างเพศ (n = 456)						
ความพร้อมของนักศึกษา	ชาย		หญิง		t-test	Sig
	(n = 320)		(n = 136)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
อุปกรณ์รองรับการเรียน	3.07	0.82	3.11	0.84	-0.473	0.636
สื่อสิ่งพิมพ์	2.64	1.05	2.76	1.04		
คอมพิวเตอร์	3.01	1.15	3.07	1.05		
เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ	3.57	1.03	3.51	1.05		
อุปกรณ์ในการเรียน	2.55	0.77	2.58	0.67	-0.396	0.692
โทรศัพท์เคลื่อนที่	4.00	1.05	4.10	0.94		
แท็บเล็ต	1.68	1.01	1.81	1.09		
คอมพิวเตอร์พกพา	2.31	1.27	2.51	1.31		
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	2.21	1.29	1.90	1.05		
ช่องทางที่ใช้การเรียนออนไลน์	2.75	0.74	2.83	0.74	-1.133	0.258
Facebook	3.52	1.21	3.81	1.06		
LINE	2.42	1.34	2.53	1.34		
ZOOM	2.03	1.09	2.04	1.12		

ความพร้อมของนักศึกษา	ชาย		หญิง		t-test	Sig
	(n = 320)		(n = 136)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
Google Meet	2.05	1.07	1.99	1.03		
Microsoft Teams	2.91	1.32	3.01	1.25		
YouTube	2.81	1.33	2.84	1.33		
Google classroom	3.67	1.28	3.90	1.21		
โทรศัพท์	2.58	1.22	2.56	1.15		

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความพร้อมของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ทั้ง 3 ด้านไม่พบความแตกต่างกัน โดยด้านอุปกรณ์รองรับการเรียนมีความพร้อมในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD = 1.03) และเพศหญิง 3.51 (SD = 1.05) ด้านอุปกรณ์ในการเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเพศหญิง 4.10 (SD = 0.94) และเพศชายมีค่าเฉลี่ย 4.00 (SD = 1.05) ช่องทางที่ใช้จัดห้องเรียนออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Google classroom ซึ่งเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.67 (SD = 1.28) และเพศหญิง 3.90 (SD = 1.21)

Table 2 Results of compare differences in students' readiness to support learning in the distance learning system, classified by age.

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนในระบบการเรียนทางไกล จำแนกตามอายุ (n = 456)

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
อุปกรณ์รองรับการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	15.310	3	5.103	7.915	0.000*
	ภายในกลุ่ม	291.412	452	0.645		
	รวม	306.721	455			
อุปกรณ์ในการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7.607	3	2.536	4.727	0.003*
	ภายในกลุ่ม	242.452	452	0.563		
	รวม	250.059	455			
ช่องทางที่ใช้การเรียนออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม	4.306	3	1.435	2.665	0.047*
	ภายในกลุ่ม	243.472	452	0.539		
	รวม	247.778	455			
เครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	17.449	2	8.725	5.819	0.003*
	ภายในกลุ่ม	697.180	453	1.499		
	รวม	696.629	455			

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
ผู้รับผิดชอบค่าบริการ	ระหว่างกลุ่ม	1.655	3	0.552	1.174	0.319
	ภายในกลุ่ม	212.337	452	0.470		
	รวม	213.991	455			
ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์	ระหว่างกลุ่ม	2.510	3	0.837	3.414	0.017*
	ภายในกลุ่ม	110.786	452	0.245		
	รวม	113.296	455			
ข้อจำกัดด้านระบบอินเทอร์เน็ต	ระหว่างกลุ่ม	1.698	3	0.566	2.448	0.063
	ภายในกลุ่ม	104.510	452	0.231		
	รวม	106.208	455			
ข้อจำกัดด้านการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.805	3	0.268	1.229	0.299
	ภายในกลุ่ม	98.660	452	0.218		
	รวม	99.465	4554			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในระบบการเรียนรู้ทางไกลไม่แตกต่างกัน ในด้านผู้รับผิดชอบค่าบริการ ด้านข้อจำกัดด้านระบบอินเทอร์เน็ต และข้อจำกัดด้านการเรียน มี 5 ด้านที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านอุปกรณ์รองรับการเรียน ด้านอุปกรณ์ในการเรียน ด้านช่องทางที่ใช้การเรียนออนไลน์ ด้านเครือข่าย และข้อจำกัดด้านอุปกรณ์

Table 3 Results of compare differences in students' readiness to support learn in the distance learning system, classified by year.

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนในระบบการเรียนรู้ทางไกล จำแนกตามชั้นปี (n = 456)

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
อุปกรณ์รองรับการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7.457	4	1.864	2.809	0.025*
	ภายในกลุ่ม	299.264	451	0.664		
	รวม	306.721				
อุปกรณ์ในการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	6.039	4	1.510	2.790	0.026*
	ภายในกลุ่ม	244.021	451	0.541		
	รวม	250.059	455			
ข้อจำกัดด้านระบบอินเทอร์เน็ต	ระหว่างกลุ่ม	2.805	4	0.701	3.059	0.017*
	ภายในกลุ่ม	103.403	451	0.229		
	รวม	106.208	455			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในระบบการเรียนรู้ทางไกลไม่แตกต่างกัน ในช่องทางที่ใช้การเรียนออนไลน์ เครือข่าย ค่าบริการ ผู้รับผิดชอบค่าบริการ ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ และข้อจำกัดด้านการเรียน มี 3 ด้านที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อุปกรณ์รองรับการเรียนรู้ อุปกรณ์ในการเรียน และข้อจำกัดด้านระบบอินเทอร์เน็ต

Table 4 Results of compare differences in students' readiness to support learning in the distance learning system, classified by faculty.

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในระบบการเรียนรู้ทางไกล จำแนกตามคณะวิชา (n = 456)

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
เครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	17.449	2	8.725	5.819	0.003*
	ภายในกลุ่ม	697.180	453	1.499		
	รวม	696.629	455			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในระบบการเรียนรู้ทางไกลส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน มีด้านเครือข่ายที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 5 Results of compare differences in students' readiness to support learning in the distance learning system. Classified by curriculum and major study.

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพร้อมของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในระบบการเรียนรู้ทางไกล จำแนกตามหลักสูตร สาขาวิชา (n = 456)

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
เครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	17.488	3	5.829	3.880	0.009*
	ภายในกลุ่ม	679.141	452	1.503		
	รวม	696.629	455			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในระบบการเรียนรู้ทางไกลส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน มีด้านเครือข่ายที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล (Conclusion)

• การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล รองลงมาคือมหาวิทยาลัยนอกระบบ เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ อดีตอธิบดีกรมพลศึกษา อดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่างตั้งแต่ 3-21 ปี ผลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกใน 3 ประเด็น เรียงจากระบบการศึกษาในอดีต ปัจจุบันและความคาดหวังอนาคต รูปแบบเดิมมีการปฏิบัติอยู่ในกรอบ ไม่มีลักษณะเฉพาะทาง ต่อมาเริ่มมีวิสัยทัศน์และแนวทางการบริหารชัดเจนในยุคปัจจุบัน แต่มีความท้าทายใหม่คือวิกฤตการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด สิ่งที่ยากเห็นในอนาคตคือการคิดนอกกรอบของระบบการจัดการศึกษา ลดกฎระเบียบข้อจำกัดที่มากเกินไป มีความยืดหยุ่นเหมาะกับคนทุกกลุ่มอายุ ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Kanchanaratkul (2018) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล อายุการทำงาน ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน ระยะเวลาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำงานในแต่ละวันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในการทำงานที่แตกต่างกัน และอิทธิพลของปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยี มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการสัมภาษณ์สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในอดีต

ระบบการจัดการเรียนการสอนยังอยู่ในกรอบ ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะทาง สอนให้เด็กจำมากกว่าสอนให้คิดเป็น ไม่ค่อยยืดหยุ่น มีความพยายามเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีด้านเรียนการสอน ผู้เรียนมีการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น และมุ่งการศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอาศัยเครื่องมือจากสื่อสารสนเทศสมัยใหม่ YouTube, Google และ Internet และการพัฒนาด้วย Up-skill Re-skill เป็นทักษะที่เปลี่ยนแปลงพัฒนามาเรื่อย ๆ รูปแบบการศึกษายังเป็นลักษณะเทียบเท่าปัจจุบัน หลักสูตรยังไม่ทันสมัย ไม่ตอบสนองกับความต้องการของแรงงานในตลาดปัจจุบัน มีความเป็นเอกภาพทางวิชาการแต่ละศาสตร์ที่ชัดเจน เป็นไปในลักษณะเชื่อตามอาจารย์ คั่นคว้าจากตำรา เน้นวิชาการเท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Phantasoot (2019) ที่พบว่าการสะท้อนมุมมองการศึกษาของไทยจากอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์สู่ปัจจุบัน จะมีหลากหลายมุมมองและหลากหลายความคิดขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศในแต่ละยุคสมัย เราควรเลือกสิ่งที่ดีที่สุด สิ่งที่เหมาะสมที่สุด แล้วหลอมรวมเป็นต้นฉบับและแบบแผนของประเทศไทย จากบทความการศึกษาของ Pratumswan (2019) พบว่ามี 4 ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ 1) การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร

การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

มีวิสัยทัศน์และแนวทางการบริหารชัดเจน ภาพรวมอยู่ในสถานการณ์วิกฤต มีปัจจัยที่ส่งผลลบต่อสถาบันอุดมศึกษา เช่น จำนวนเด็กที่ลดลง การแพร่ระบาดของ COVID-19 ฯลฯ สื่อสังคมอินเทอร์เน็ตเข้ามามาก การสื่อสาร

มากขึ้น มหาวิทยาลัยพยายามปรับบทบาทเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ มีความเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในระบบย่อยหลายระบบเพื่อทำให้ข้อจำกัดทางการศึกษาลดน้อยลง หลักสูตรมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตอบโจทย์ตลาดแรงงานมากขึ้น รูปแบบและช่องทางการเรียนรู้เปลี่ยนผ่านไปในลักษณะรับกับปัจจัยหลักที่เปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ผู้เรียนจนถึงสถานการณ์สำคัญ เช่น อิทธิพลนวัตกรรมเทคโนโลยี นโยบายการผลักดันอุดมศึกษาออกนอกกระบวน และการจัดการงบประมาณแบบพึ่งพาตนเอง นิสิตนักศึกษามีความเป็นตัวตนและมีความคาดหวังที่สูงขึ้นมากกว่าแต่ก่อน ปรับการจัดการศึกษาตามการเข้ามาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสื่อสังคม มีการกำหนดนโยบายที่หลากหลายแตกต่างกันรองรับสถานการณ์ เนื่องจากต้องออกนอกกระบวน มุ่งแสวงหาการพัฒนาและงบประมาณทุกรูปแบบเพื่อองค์กรอยู่ได้ วิธีการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดมากขึ้น ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย นักศึกษามีความอดทนต่อการใช้เวลาทำอะไรที่นานน้อยลง นักศึกษามุ่งเข้าหาสื่อและเชื้อสื่อที่เข้าถึงได้รวดเร็วมากขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hongsiriwat (2014) ที่พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชา การพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นพันธกิจหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจร่วมกันของบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัย ทั้งระดับอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องสอนนิสิตในหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนกิจกรรม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ประกอบกับทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านการประยุกต์ใช้การวิจัยกรณีศึกษาประกอบกับการบันทึก และการคิดสะท้อนในกิจกรรมปฏิบัติการจริง

ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบทบาทมหาวิทยาลัยในอนาคต

ผู้บริหารระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องสามารถคิดนอกกรอบได้ โดยลดข้อจำกัดเรื่องกฎระเบียบ ต้องปรับปรุงระบบการศึกษาให้ยืดหยุ่น เหมาะกับคนทุกวัย มีความพร้อมในการปรับตัวกับสถานการณ์วิกฤติได้เร็ว ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ที่ตรงกับบริบทมากขึ้น พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและทันสมัยมากขึ้น รวมทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับยุคสมัย เช่น ฝึกให้นักศึกษาคิดเป็น คิดสร้างสรรค์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยแสดงบทบาทในช่วงเปลี่ยนผ่านเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบกับปัจจัยในบริบทยุคสมัยที่ต้องปรับรับให้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meechai (2021) ที่พบว่าประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยนั้นต้องมีการตอบสนองเชิงจินตนาการให้เกิดความสร้างสรรค์ พร้อมทั้งให้ความไว้วางใจ โดยที่ผู้บริหารมุ่งสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรและการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อนาคตผู้เรียนจะต้องเรียนผ่านโลกออนไลน์ที่กำลังเข้ามาเปลี่ยนแปลงตามแอปพลิเคชัน เช่น ZOOM Team365 Google classroom อนาคตที่ไกลจะเริ่มเข้ามาใกล้ทุกที อาจารย์ผู้สอนต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวในยุคที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด เรียนรู้โปรแกรมการสอนออนไลน์ และโปรแกรมผลิตสื่อให้มากที่สุด อนาคตอาจารย์ที่ปรับตัวช้าอาจเกิดอาการไม่มั่นใจและท้อแท้ อนาคตการศึกษาจะมีความหลากหลาย ทั้งเชื้อชาติ ประเทศ และเป็นการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาอย่างไม่รู้จบ หากหลักสูตรยังไม่มีปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยตามเด็กและตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจเกิดความไม่คุ้มค่าของการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร ไม่มีเด็กเข้ามาเรียนในหลักสูตร มหาวิทยาลัย เป็นเรื่องที่น่าคิดว่ามหาวิทยาลัยจะดำเนินต่อไปอย่างไร มหาวิทยาลัยเข้มแข็งด้านวิชาการ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสู่สังคมเป็นที่ยอมรับจึงจะดำเนินการและบริหารงานต่อไปได้ ส่วนที่ขาดคุณภาพมาตรฐานจะต้องปิดตัวลง คาดหวังให้ผู้สอนเข้าถึง ให้ผู้จัดทำ

หลักสูตรเข้าใจโลกที่เปลี่ยนไป นักศึกษาที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้หลักสูตรตรงตามความต้องการของโลกและผู้เรียน การวางแผนการสอนเป็นไปได้และเห็นผลจริงต่อนักศึกษา คำนึงถึงความเป็นจริงมากกว่าความสวยงามของเอกสาร การประกันคุณภาพ กระบวนการหรือหน่วยงานที่มีส่วนดูแลรับผิดชอบต่อระบบการจัดการศึกษาควรดูแลและบริหารจาก ความเป็นจริง ไม่ใช่แค่คำนวณวางแผนหรือจัดตามภาพฝัน และผลิตบัณฑิตมากขึ้น มีสาขาวิชาให้เลือกเรียนใหม่ ๆ มากขึ้น

• การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลวิจัยวิเคราะห์ความแตกต่างของความพร้อมของนักศึกษาต่อการเรียนในระบบการเรียนทางไกลตามปัจจัยต่าง มีความไม่แตกต่างกันตามตัวแปรจำแนกกลุ่ม ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายจำแนก แต่ละตัวแปรดังนี้

ความพร้อมของนักศึกษาในระบบการเรียนทางไกล

ด้านอุปกรณ์รองรับการเรียน ระดับความพร้อมของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ในด้านอุปกรณ์ เพื่อใช้รองรับการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับ มาก 1 ด้าน คือ ด้านคอมพิวเตอร์มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง คือ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chatphakrat et al. (2019) ด้านการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ พบว่า จากการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ใน พ.ศ. 2523 ปัจจุบันเป็น มหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในชีวิต เป็นการเปิดโอกาสใหม่ในการศึกษา เหล่านี้รวมถึง LumiNUS เว็บ คลาสการบรรยายและการจับภาพวิดีโอ มีทีมมีลต์มีเดียที่ให้บริการผลิตภาพและเสียงครบวงจร มีการอำนวยความสะดวก ด้านการประชุมทางเสียงวิดีโอและเว็บ โดยจัดหาบทลือกวิกิและแผนที่ออนไลน์สำหรับชุมชน มีห้องเรียนแบบโต้ตอบ เพื่อ การศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ในเชิงบวก เน้นการบริหารจัดการการเรียนการสอน

ด้านอุปกรณ์ในการเรียน ระดับความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนระบบทางไกล พบว่ามีการใช้อุปกรณ์ในการ เรียนที่อยู่ในระดับมาก คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนน้อย คือ คอมพิวเตอร์พกพา และระดับน้อย ที่สุด คือ แท็บเล็ต ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Suanpradit, Sanguansat, Inthakanok, and Bunket (2017) พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกับการ เรียนแบบห้องเรียนกลับด้าน วิชาวัตกรรมการศึกษาเป็นที่สนใจในระดับมาก

ด้านช่องทางที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ระดับความพร้อมของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ใน ด้านช่องทางการเรียนการสอนออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าช่องทางการเรียน การสอนออนไลน์ความถี่อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ Google classroom, Facebook มีความถี่อยู่ในระดับปานกลาง คือ Microsoft Teams, YouTube, โทรศัพท์ มีความถี่อยู่ในระดับน้อย Line, Google Meet และ Zoom ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chatphakrat et al. (2019) ด้านการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เน้นการ

บริหารจัดการการเรียนการสอน ด้วยโครงสร้างที่ประกอบด้วย Learning Infrastructure, Educational Technology, Facilities Management, Multimedia, University Town, Education IT Service และ Administration

ด้านเครือข่าย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาใช้บริการเครือข่ายในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตกับการเรียนการสอนทางไกล เป็น TRUE ร้อยละ 41.9 รองลงมา AIS ร้อยละ 41.2 DTAC ร้อยละ 11.6 3BB ร้อยละ 3.5 CAT ร้อยละ 0.7 TOT ร้อยละ 0.7 และไม่ใช่ ร้อยละ 0.4 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Limjiracharat (2009) พบว่าปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้งานเครือข่ายไร้สาย ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ บริการ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ด้านค่าบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาจำแนกตามค่าบริการ ที่นักศึกษาใช้บริการต่อเดือนมากกว่า 451 บาท ร้อยละ 41.9 รองลงมาคือ 251-350 บาท ร้อยละ 21.3 351-450 บาท ร้อยละ 19.3 101-250 บาท ร้อยละ 13.4 น้อยกว่า 100 บาท ร้อยละ 1.5 และไม่ใช่ ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Santhi (2016) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการที่ได้รับรายได้จากการทำงานที่สม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้บริการในระบบรายเดือนมากกว่า ผู้ใช้บริการกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการในระบบรายเดือนอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ระดับค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อเดือน ระดับรายได้ และระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการ

ด้านผู้รับผิดชอบค่าบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาจำแนกตามผู้ที่รับผิดชอบค่าบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นนักศึกษา (ตนเอง) ร้อยละ 59.9 รองลงมาคือ พ่อ แม่ ร้อยละ 30.3 ผู้ปกครอง ร้อยละ 9.6 และแฟน ร้อยละ 0.2 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Piyanan (2016) ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันมีปัจจัยมากจากอาชีพ นักเรียน นักศึกษา รับราชการ รัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตจะแตกต่างกันขึ้นกับปัจจัยด้านรายได้

ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาจำแนกตามนักศึกษามีข้อจำกัดของของอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ นักศึกษาไม่มีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 62.1 และมีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 27.2 และอื่น ๆ ร้อยละ 0.9 เช่น ไม่ได้ใช้ทั้งคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ ไม่สะดวกใช้อุปกรณ์เพราะต้องซักรีดเพื่อหารายได้เข้าครอบครัว บางวิชาไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือถือในการทำงานได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องปริ้นท์ในการทำงานจึงทำให้บางคนต้องจ้างเพื่อนทำหรือไม่สามารถทำงานส่งได้ตามเวลา สอดคล้องกับการศึกษาของ Rodniyom (2021) ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์หรือการเลือกใช้เทคโนโลยีการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้สอนต้องปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

ข้อจำกัดด้านระบบอินเทอร์เน็ต ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาจำแนกตามนักศึกษามีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต นักศึกษาไม่มีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 68.2 รองลงมา มีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 30.5 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.3 เช่น สัญญาณแย่มาก เครือข่ายไม่เสถียรอินเทอร์เน็ตช้า ที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์ กลัวจะทำงานหรือค้นหาวะไรลำบาก สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดี และสัญญาณล่ม ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wayo, Charoennukul, Kankaynat, and Konyai (2020) องค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชาและ

บริบทของผู้เรียน จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ข้อจำกัดด้านการเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามนักศึกษาที่มีข้อจำกัดของระบบอินเทอร์เน็ต นักศึกษาไม่มีข้อจำกัดด้านการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 71.5 รองลงมา มีข้อจำกัดด้านการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 27.2 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.3 เช่น เรียนออนไลน์ไม่รู้เรื่อง เรียนในห้องยังไม่ค่อยเข้าใจ อย่างน้อยเรียนในห้องยังถามเพื่อนถามอาจารย์ได้ เรื่องเวลาเพราะต้องทำงาน และเรียนออนไลน์ไม่เข้าใจเท่ากับเรียนในห้อง ตามลำดับ จากผลการวิจัยของ Wayo, Charoennukul, Kankaynat, and Konyai (2020) พบว่า องค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Recommendations)

จากการศึกษาเรื่อง การสำรวจบทบาทของมหาวิทยาลัยในสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านแนวทางการเปลี่ยนผ่านระบบ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดสรรเวลาในการเรียนการสอนทางไกล หรือระบบออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความสะดวก ช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อสร้างบรรยายที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์ผลของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรูปแบบ SWOT Analysis และการกำหนดกลยุทธ์องค์กรด้วยการทำ TOWS Matrix
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมีแนวโน้มการนำไปสู่การปฏิบัติได้มากที่สุด ควรมีกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรทางการศึกษา เช่น นายจ้าง ผู้ใช้บัณฑิต หรือสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

References

- Block, M., & Khvatova, T. (2017). University transformation. *Journal of Management Development*, 36(6), 761-779.
- Brasca, C., Chen, L. K., Hojnacki, M., & Krishnan, C. (2019). *Transformation 101: How universities can overcome financial headwinds to focus on their mission*. McKinsey & Company. Retrieved June 22, 2020, from www.mckinsey.com
- Chatphakrat, T. et al. (2019). Study visits on the design and production of teaching media at the Instructional Technology Center, National University of Singapore. *ECT Journal*, 14(16), b1-b9. [In Thai]
- Checkland, P. (2000). Soft Systems Methodology: A Thirty-Year Retrospective. *Systems Research and Behavioral Science Syst. Res.* 17, S11-S58.
- Holmberg, B. (2005). *Distance Education and Languages: Evolution and Change*. New Perspectives on Language and Education. Bristol: Multilingual Matters.
- Hongsirawat, A. (2014). An Application of Case Study Research with Instruction and Reflective Thinking for Developing Undergraduate Students' Skills for Ph.D. Students, Division of Higher Education. *Journal of Education Studies*, 42(3), 111-125. [In Thai]
- Kanchanaratkul, C. (2018). *Study of personal qualities Environmental factors in the organization and factors in using technology Affecting the acceptance of technology in work: A case study of employees of a fuel company in Kanchanaburi province*. Bangkok University. [In Thai]
- Limjiracharat, J. (2009). *Behaviors of Chiang Mai University undergraduate students towards using the Jumbo Net wireless network*. Chiang Mai University. [In Thai]
- Meechai, C. (2021). A Study of the Relationships between Creative Leadership and Effectiveness of the Universities. *Educational Management and Innovation Journal*, 4(3), 81-98. [In Thai]
- Ministry of Education. Office of the Higher Education Commission. (2018). *20-year Long-term higher education plan 2018-2037*. Bangkok: Prik Wan Graphic. [In Thai]
- Ministry of Education. (2020). Open to listen to students' opinions on issues related to “Education system development and politics” Retrieved June 19, 2020, from <https://moe360.blog/2020/08/20/listen-to-opinions> [In Thai]
- Niamsorn, S. (2020). *La Or Plus Suan Dusit Project Creating teaching materials in the era of Covid*. Retrieved November 23, 2021, from <https://d.dailynews.co.th/education/774589> [In Thai]

- Paphitis, S. A., & Kelland, L. (2016). The university as a site for transformation: developing civic-minded graduates at South African institutions through an epistemic shift in institutional culture. *Education As Change*, 20(2), 184-203. <https://doi.org/10.17159/1947-9417/2016/906>
- Pasunon, P. (2015). Validity of Questionnaire for Social Science Research. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 18(18), 375-396. [In Thai]
- Phantasoot, P. (2019). Reflects views on Thai education from the past to the present. *Journal of Educational Administration, Silpakorn university*, 10(1), 1035-1046. [In Thai]
- Piyanan, W. (2016). *Decision to use internet services of tot public company limited, amatanakorn industrial estate branch, chon buri province*. Burapha University. [In Thai]
- Pratumsuwan, P. (2019). Education for global citizenship development: Integrated leaning for sustainable development. *Educational Management and Innovation Journal*, 2(1), 90-103. [In Thai]
- Ramasoota, P. (2018). *Changing the Role of University towards Social Sustainability*. Retrieved June 19, 2020, from <https://www.chula.ac.th/cuinside/13996> [In Thai]
- Rodniyom, A. (2021). Education Technology and online teaching and learning management in the new era. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(9), 123-133. [In Thai]
- Santhi, C. (2016). Empirical Analysis of Prepaid and Postpaid Mobile Subscription in Thailand. *NBTC Annual Review*, 285-309. [In Thai]
- Suanpradit, A., Sanguansat, K., Inthakanok, P., & Bunket, N. (2017). The Study on the Components in the Development of Virtual Learning Environment on the Internet Network Collaborated with the Flipped Classroom in Educational Innovation Course. *Buabundit Journal of Educational Administration [Buajeat]*, 17(1), 181-191. [In Thai]
- Wayo, W., Charoennukul, A., Kankaynat, C., & Konyai, J. (2020). Online Learning Under the COVID-19 Epidemic: Concepts and applications of teaching and learning management. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 14(34), 285-298. [In Thai]